

V Bruseli 9. júla 2025
(OR. en)

11407/25

IPCR 51
AG 106
CIVCOM 208
CSDP/PSDC 486
CYBER 210
HYBRID 92
JAI 1051
MI 517
POLMIL 202
PROCIV 95
RELEX 969
COMPET 709
INDEF 74
SAN 443

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	9. júla 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Stratégia EÚ pre vytváranie zásob: posilnenie materiálnej pripravenosti EÚ na krízy

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 528 final.

Príloha: COM(2025) 528 final

V Bruseli 9. 7. 2025
COM(2025) 528 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stratégia EÚ pre vytváranie zásob: posilnenie materiálnej pripravenosti EÚ na krízy

Úvod

Európska únia desaťročia disponovala dostatočnými dodávkami základného tovaru. Z bezprecedentného rozsahu nedávnych kríz však vyplynulo, že to už viac nemožno považovať za samozrejmosť. Pandémiou ochorenia COVID-19 sa odhalili zraniteľnosti dodávateľských reťazcov EÚ v oblasti medicínskych produktov, energie, agropotravinových výrobkov a kritických surovín. Protiprávna útočná vojna Ruska proti Ukrajine zdôraznila strategický význam spoľahlivého prístupu k cenovo dostupnej energii, kritickým technológiám a infraštruktúre a mala vplyv na dodávky poľnohospodárskych produktov v celosvetovom meradle.

EÚ dnes čelí čoraz zložitejšej a zhoršujúcej sa panoráme rizík, ktorá je poznačená rastúcim geopolitickým napätím vrátane konfliktov, narastajúcimi vplyvom zmeny klímy, zhoršovaním životného prostredia a hybridnými a kybernetickými hrozbami, ktoré sú spôsobené zvýšenou aktivitou haktivistov, páchatel'ov počítačovej kriminality a štátom podporovaných skupín. Okrem toho sa geopolitické výzvy často prelínajú a ovplyvňujú vzťahy EÚ s rôznymi časťami sveta, a to aj pokiaľ ide o dodávateľské reťazce. Potenciálne vplyvy rizík sa neustále zvyšujú, pričom majú nepriame dôsledky a účinky, ktoré sa časom stupňujú. To v konečnom dôsledku znamená vyššie celkové ohrozenie bezpečnosti a dostupnosti základných dodávok.

V nadväznosti na odporúčania správy s názvom Spoločne bezpečnejší: posilnenie európskej civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti sa v **Stratégii únie pripravenosti** ⁽¹⁾ oznámila celoeurópska stratégia pre vytváranie zásob, v rámci ktorej 1. sa zahrnú všetky činnosti v oblasti vytvárania zásob, ktoré existujú v jednotlivých sektoroch, 2. posilní sa prístup ku kritickým zdrojom v celej EÚ a 3. zlúčia sa centralizované rezervy na úrovni EÚ s príspevkami členských štátov za podpory verejno-súkromných partnerstiev, a zabezpečí sa tak efektívnosť, škálovateľnosť a nákladová efektívnosť.

V uvedenej stratégii EÚ pre vytváranie zásob sa prijíma **komplexný prístup k vytváraniu zásob a rieši sa celý jeho cyklus**, od predvídania až po monitorovanie dodávateľských reťazcov, opatrenia na posilnenie bezpečnosti dodávok, riadenie vytvárania zásob a nasadzovanie. Vzťahuje sa na **základný tovar** ⁽²⁾, ktorý sa na tieto účely chápe ako akýkoľvek fyzický predmet potrebný na zachovanie kľúčových spoločenských funkcií ⁽³⁾. Stratégiou EÚ pre vytváranie zásob sa podporia koordinované verejné a súkromné rezervy kritických vstupov a zabezpečí sa ich dostupnosť za každých okolností.

Stratégia sa bude riadiť **základnými zásadami solidarity, transparentnosti, zodpovednosti a spravodlivého prístupu k zdrojom** v celej EÚ, čo je kľúčové pre zabezpečenie rovnosti všetkých, najmä v prípade závažných okolností. V súlade s rámcom Únie rovnosti ⁽⁴⁾ sa pri

(1) JOIN(2025) 130 final – Európska stratégia únie pripravenosti.

(2) Na účely tejto stratégie „tovar“ zahŕňa prvotné a druhotné materiály, komodity, prírodné zdroje, výrobky, zariadenia atď. Tento pojem sa používa v širšom zmysle bez toho, aby boli dotknuté vymedzenia a špecifické pojmy používané v sektorových rámcoch.

(3) Kľúčové spoločenské funkcie sú základné systémy a štruktúry, ktoré umožňujú spoločnosti fungovať a ktoré zároveň chránia naše spoločnosti, hospodárstva, kultúry a demokratické inštitúcie za každých okolností. Medzi tieto funkcie patrí predovšetkým bezpečnosť obyvateľstva EÚ vrátane ochrany pred prírodnými katastrofami, kontinuita vlád a prijímania rozhodnutí, demokratické procesy, sociálna súdržnosť a hospodárska stabilita a vnútorná a vonkajšia bezpečnosť. Tvoria základ stabilnej a bezpečnej spoločnosti.

(4) Stratégiami Únie rovnosti sa podporuje rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti pre všetkých.

vykonávaní stratégie zohľadnia osobitné potreby rôznych skupín, a to aj v súvislosti s rodom, zdravotným postihnutím, vekom a rasovým alebo etnickým pôvodom.

V nadväznosti na Stratégiu únie pripravenosti odráža stratégia pre vytváranie zásob zmenu myslenia od reaktívneho, sektorového prístupu ku krízovému riadeniu k **proaktívnemu, agilnému a lepšie integrovanému prístupu k pripravenosti**.

Prečo potrebujeme stratégiu EÚ pre vytváranie zásob

Členské štáty v celej EÚ v poslednom čase **čelia podobným výzvam**. Existuje priestor na využitie potenciálu synergie v oblasti kolektívnej pripravenosti na úrovni EÚ prostredníctvom výmeny skúseností a spolupráce na tom, ako najlepšie zabezpečiť včasný prístup k základnému tovaru pre orgány, podniky a verejnosť inkluzívnym spôsobom. Preto je potrebný celoeurópsky prístup, ktorým by sa dopĺňalo a podporovalo úsilie členských štátov.

Vytváranie zásob je základnou zložkou pripravenosti EÚ na krízy a neoddeliteľnou súčasťou celkového odstrašovania a pripravenosti na scenáre konfliktov. Krízy a hrozby sa nemusia obmedzovať len na jeden členský štát, čím sa ešte viac zvyšuje relevantnosť primeranej prípravy na úrovni EÚ. Keďže ide o jednotný trh s vysoko integrovanými hodnotovými a dodávateľskými reťazcami, v súvislosti s narušením dostupnosti kritických materiálov alebo technológií sa vyžaduje spôsobilosť reagovať na úrovni EÚ.

V posledných rokoch bolo prijatých niekoľko relevantných iniciatív, stratégií a právnych predpisov EÚ ⁽⁵⁾ s cieľom posilniť strategickú autonómiu, vnútornú a hospodársku bezpečnosť, konkurencieschopnosť, obranu a odolnosť a riešiť zraniteľnosti a závislosti dodávateľského reťazca. Medzi tieto iniciatívy patria opatrenia konkrétne zamerané na zlepšenie prístupu k základnému tovaru, ako napríklad požiadavka, aby členské štáty udržiavali zásoby ropy; agregácia dopytu a spoločný nákup plynu; opatrenia na posilnenie prístupu ku kritickým surovinám, ich spracovania a recyklácie; spoločné obstarávanie vakcín proti ochoreniu COVID-19 alebo vytváranie strategickej rezervy EÚ v systéme rescEU (prehľad príslušných právnych a politických rámcov EÚ je uvedený v prílohe 1).

Celkový prístup však zostáva roztrieštený a zo skúseností vyplynulo viacero významných, úzko prepojených nedostatkov v rámci EÚ.

1. **Obmedzené spoločné chápanie toho, ktorý základný tovar je potrebný pre pripravenosť na krízy v súvislosti s rýchlo sa vyvíjajúcou panorámou rizík.** Táto skutočnosť bráni spolupráci naprieč sektormi a hranicami. Ak vlády a podniky pochopia, aký tovar je nevyhnutný na zvládnutie potenciálnych kríz, môžu prijímať informované a koordinované rozhodnutia o tom, ako sa čo najlepšie pripraviť na prípadný nedostatok.
2. **Obmedzená výmena informácií a koordinácia medzi EÚ a členskými štátmi a medzi civilným a vojenským sektorom.** V dôsledku toho neexistuje náležitý prehľad o úsilí členských štátov v oblasti vytvárania zásob v celej EÚ, čo vedie k suboptimálnemu

⁽⁵⁾ Napríklad ProtectEU – stratégia vnútornej bezpečnosti, stratégia hospodárskej bezpečnosti, biela kniha o budúcnosti európskej obrany, Kompas konkurencieschopnosti EÚ, európska stratégia pre odolnosť v oblasti vody, akčný plán pre obehové hospodárstvo, akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti, európsky akt o kritických surovinách, mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM), smernica o zásobách ropy (v súčasnosti sa reviduje), nariadenie o uskladňovaní plynu v EÚ, budúci akt o kritických liekoch a stratégia zdravotníckych protiopatrení.

využívaniu dostupných zdrojov, kapacít a odborných znalostí. Okrem toho môžu administratívne, štrukturálne a logistické prekážky pretrvávajúce v celej EÚ brániť cezhraničnému nasadeniu, preprave a prístupu v krízových scenároch.

3. **Nedostatočne využitý potenciál spolupráce so súkromným sektorom naprieč sektormi a hranicami.** Súkromný sektor má značné odborné znalosti v oblasti riadenia zásob, logistiky a nasadenia. Je možné podporiť intenzívnejšiu štrukturálnu verejno-súkromnú spoluprácu v oblasti vytvárania núdzových zásob, vymieňať si najlepšie postupy a získavať poznatky naprieč sektormi a hranicami.
4. **Existujúce národné alebo sektorové rámce, ktoré dostatočne neodrážajú úlohu, ktorú môžu zohrávať nástroje vonkajších činností a spolupráce pri posilňovaní materiálnej pripravenosti na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ,** napríklad v oblasti bezpečnosti dodávateľského reťazca. Partnerstvá s krajinami mimo EÚ a medzinárodnými organizáciami môžu prispieť k zvýšeniu vzájomnej odolnosti a zabezpečeniu základného tovaru.

Z hľadiska pripravenosti EÚ je veľmi dôležité riešiť tento **nedostatok komplexnej, spoločnej analýzy medzi všetkými príslušnými zainteresovanými stranami, naprieč sektormi a hranicami**, a koordinovať úsilie o rýchlú a účinnú prípravu a reakciu. Táto stratégia preto využíva **medzisektorovú a cezhraničnú** perspektívu, v ktorej môže EÚ poskytnúť najväčšiu pridanú hodnotu.

Celkovým **cieľom** tejto stratégie je **zlepšiť prístup k základnému tovaru** za každých okolností. Zlepší sa ňou **interoperabilita** systémov vytvárania zásob na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ počas celého cyklu vytvárania zásob – plánovania, nákupu, riadenia a nasadzovania zásob. Stratégiou sa zabezpečuje **materiálna pripravenosť**, čo znamená pripravenosť, dostupnosť a prístupnosť základného tovaru ako súčasť účinnej reakcie na krízy a konflikty. Zároveň sa ňou podporuje **strategická autonómia EÚ** tým, že znižujú závislosti a zraniteľnosti a posilňuje sa výroba základného tovaru v EÚ.

Budovanie stratégie EÚ pre vytváranie zásob

Táto stratégia vychádza z existujúcich sektorových rámcov EÚ a riadi sa zásadami Stratégie únie pripravenosti, ktoré sa uvádzajú ďalej.

- **Prístup zohľadňujúci všetky riziká**, ktorý zahŕňa celé spektrum prírodných a človekom spôsobených rizík a hrozieb pre materiálnu pripravenosť. Jeho cieľom je komplexne riešiť zvýšené riziká a hrozby pre bezpečnosť dodávok vrátane scenára konfliktu, vzájomného pôsobenia rizík a ich kaskádových účinkov.
- **Celovládny prístup**, ktorý spája všetky relevantné zainteresované strany na všetkých úrovniach verejnej správy (miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a EÚ), podporuje spoluprácu, súdržnosť politík a spoločné využívanie zdrojov. Jeho súčasťou je efektívna spolupráca medzi orgánmi civilného a obranného sektora a koherentná integrácia vnútorného a vonkajšieho rozmeru.
- **Celospoločenský prístup**, ktorým sa podporuje inkluzívna kultúra materiálnej pripravenosti, do ktorej sa zapájajú všetci relevantní aktéri z hľadiska bezpečnosti dodávok, najmä súkromný sektor. Znamená to aj pomôcť občanom, aby sa stali aktérmi svojej vlastnej odolnosti tým, že budú mať k dispozícii zdroje na zabezpečenie minimálne 72-

hodinovej sebestačnosti s prihliadnutím na ich osobitné potreby, ako sa zdôrazňuje v Stratégii únie pripravenosti.

V súlade s uvedenými zisteniami sa v tejto stratégii identifikuje sedem kľúčových oblastí pre opatrenia na úrovni EÚ:

1. zlepšenie koordinácie medzi členskými štátmi a EÚ;
2. výhľad, predvídanie a strategické plánovanie;
3. odstránenie nedostatkov prostredníctvom strategického vytvárania zásob EÚ;
4. posilnenie robustnej a interoperabilnej dopravnej a logistickej infraštruktúry;
5. zlepšenie civilno-vojenskej spolupráce;
6. podpora verejno-súkromnej spolupráce;
7. podpora spolupráce v oblasti vonkajšej činnosti a medzinárodných partnerstiev.

Stratégia sa zameriava na medzisektorové výzvy, pričom sa snaží o úplnú komplementárnosť s konkrétnymi sektorovými opatreniami ⁽⁶⁾. Táto stratégia sa bude vykonávať na základe úzkych konzultácií s členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami, pričom sa bude plne rešpektovať subsidiarita, národné právomoci a osobitosti členských štátov.

1. ZLEPŠENIE KOORDINÁCIE MEDZI ČLENSKÝMI ŠTÁTMI A EÚ

Každý členský štát je zodpovedný za svoju vlastnú materiálnu pripravenosť. V prípade vážnych, dlhodobých, komplexných a cezhraničných kríz je však nevyhnutné koordinovať vnútroštátne opatrenia, aby sa zabezpečilo stabilné zásobovanie základným tovarom a zachovanie kľúčových spoločenských funkcií. Koordináciou sa nielenže **podporuje solidarita, ale sa aj zabráňuje narušeniu jednotného trhu**. Bez koordinácie by si členské štáty mohli navzájom konkurovať, pokiaľ ide o tovar, výrobné kapacity, kapacity v oblasti uskladňovania a nasadzovania, a mohli by sa narušiť dobre fungujúce trhy, čo by viedlo k zbytočnej duplicite, nákladom a neefektívnym reakciám na krízu a k ďalšiemu zaťaženiu už aj tak krehkých dodávateľských reťazcov.

V prvom rade je potrebné posilniť **vzájomnú dôveru a porozumenie**, pričom je potrebné zohľadniť záujmy národnej bezpečnosti. EÚ bude ďalej rozvíjať **bezpečné nástroje na výmenu informácií** ⁽⁷⁾, aby umožnila členským štátom, Komisii, príslušným agentúram EÚ a zainteresovaným stranám zhromažďovať informácie o dodávateľských reťazcoch, opatreniach na vytváranie zásob a plánoch nasadenia. Tieto nástroje musia byť dobre chránené a spĺňať bezpečnostné požiadavky EÚ. Výmenou informácií, v prípade potreby aj s Organizáciou Severoatlantickej zmluvy (NATO), by sa mala zvýšiť interoperabilita, a tým zlepšiť účinnosť spoločnej reakcie na krízu.

⁽⁶⁾ Napríklad nová stratégia v oblasti prostriedkov zdravotníckych protipatrení a jej strategický plán EÚ pre vytváranie zásob prostriedkov zdravotníckych protipatrení [COM(2025) 529 final].

⁽⁷⁾ Medzi existujúce sektorové systémy na výmenu informácií patrí napríklad systém Európskeho spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie (ECURIE), pokiaľ ide o rádiologické a jadrové havarijné situácie; systém včasného varovania a reakcie (EWRS) pre biologické, chemické a neznáme závažné cezhraničné ohrozenia zdravia (podľa nariadenia 2022/2372); spoločný systém komunikácie a poskytovania informácií v prípade núdzových situácií (CECIS) (podľa rozhodnutia č. 1313/2013/EÚ o koordinačnom mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany).

Zlepšenie synergií a interoperability zásob tovaru, opatrení a plánov nasadzovania v celej EÚ navyše povedie k zvýšeniu účinnosti. **Koordinácia by sa mala zlepšiť vo viacerých fázach cyklu vytvárania zásob** – pri plánovaní, nákupe, riadení a nasadzovaní zásob. Malo by to zahŕňať aj lepšiu spoluprácu pri identifikácii kritických závislostí dodávateľských reťazcov, zosúladienie plánov diverzifikácie a spoluprácu s colnými orgánmi s cieľom uľahčiť prílev základného tovaru do EÚ alebo zabezpečiť uplatňovanie prípadných vývozných obmedzení. Spoločné a centrálné obstarávanie ⁽⁸⁾ umožňuje účinne optimalizovať získavanie zdrojov a spoluprácu v oblasti základného tovaru medzi členskými štátmi a malo by sa ďalej zlepšovať. Spoluprácou v súvislosti s bezpečnými a strategickými miestami pre základný tovar v celej EÚ s ohľadom na regionálne potreby sa zvýši celková odolnosť a účinnosť. Je možné si vymieňať najlepšie postupy a skúsenosti v oblasti riadenia zásob, sledovania v reálnom čase, monitorovania stavu, upozornení na uplynutie dátumu expirácie, rotácie zásob, doby skladovateľnosti a nakladania s odpadom.

Medzi dobré príklady sektorových iniciatív, ktorými sa koordinujú a **posilňujú prístupy členských štátov k vytváraniu zásob**, patria mechanizmy pre agropotravinové výrobky, základné poľnohospodárske vstupy a prostriedky zdravotníckych protiopatrení. Posilnenie vytvárania zásob členských štátov možno zväziť aj v prípade jadrového paliva ako súčasť realizácie plánu na ukončenie dovozu ruskej energie. V sektore agropotravinových výrobkov by sa mal prehĺbiť a sfunkčniť Európsky mechanizmus pripravenosti a reakcie na krízu potravinovej bezpečnosti (EFSCM) s cieľom posilniť výmenu informácií, transparentnosť a solidaritu pri vytváraní zásob ⁽⁹⁾ medzi členskými štátmi, zainteresovanými stranami a inštitúciami EÚ v koordinácii s nástrojmi v rámci spoločnej organizácie trhov (SOT). V súlade s Dohodou o čistom priemysle je platforma na agregáciu dopytu a spoločný nákup surovín prvým krokom k vytvoreniu centra EÚ pre kritické suroviny, ktoré by malo pomáhať pri spoločnom nákupe surovín, koordinovať strategické zásoby, dohliadať na monitorovanie dodávateľských reťazcov a podporovať investície. Malo by sa zabezpečiť medzisektorové vzdelávanie a koordinácia.

Po vzore európskeho zoskupenia v oblasti civilnej ochrany v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM) by sa mali preskúmať možnosti systému na výmenu informácií, pomocou ktorého by členské štáty mohli informovať EÚ o všetkom **základnom tovare, ktorý majú k dispozícii na dobrovoľný presun do iného členského štátu počas kríz**. To by mohlo zahŕňať koordináciu nákladov na dopravu a nasadenie prostredníctvom Komisie v rámci mechanizmu UCPM. Nakoniec je nevyhnutné stanoviť spoločné kritériá pre koordinované uvoľňovanie zásob počas núdzových situácií.

Kľúčové opatrenia:

- Komisia spolu s členskými štátmi zriadi **sieť EÚ pre vytváranie zásob**. Sieť bude diskusným fórom a bude mať poradnú úlohu. Bez stanovovania predbežných predpokladov o úlohe Rady v tejto oblasti by táto sieť mala diskutovať o najlepších postupoch týkajúcich sa výhľadu, predvídania,

⁽⁸⁾ Medzi dobré príklady nových iniciatív v oblasti agregácie dopytu a spoločného nákupu patrí mechanizmus AggregateEU, pripravované mechanizmy v oblasti vodíka a centrum EÚ pre kritické suroviny. Spoločný nákup prostriedkov zdravotníckych protiopatrení sa uskutočňuje od roku 2014.

⁽⁹⁾ V súlade s požiadavkami EÚ na bezpečnosť potravín a právom hospodárskej súťaže.

strategického plánovania a posudzovania nákladovej efektívnosti a vypracovať dynamické, pravidelne aktualizované demonštratívne zoznamy základného tovaru prispôbené rôznym krízovým scenárom a regiónom, pričom by sa mali zohľadniť existujúce sektorové zoznamy ⁽¹⁰⁾. Sieť by mala formulovať odporúčania týkajúce sa otázok, ako sú požiadavky na objem, súvisiace systémy dohľadu a koordinácia minimálnych požiadaviek.

- Komisia v rámci tejto novej siete EÚ pre vytváranie zásob zvýši **interoperabilitu zásob a opatrení na vytváranie zásob, podporí výmenu najlepších postupov** a bude spolupracovať s členskými štátmi s cieľom stanoviť celoúnijské **medzisektorové kritériá a postupy** pre operačné prvky cyklu vytvárania zásob.
- S prihliadnutím na existujúce sektorové systémy Komisia preskúma uskutočniteľnosť zriadenia **platformy na bezpečnú a podrobnú výmenu údajov** o núdzových zásobách medzi EÚ a členskými štátmi, pričom bude vychádzať z kapacít Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie.
- Komisia bude ďalej **podporovať mechanizmy centralizovaného a/alebo spoločného obstarávania** v rámci rôznych sektorov, pričom bude vychádzať zo vzorov, ako je dohoda o obstarávaní prostriedkov zdravotníckych protiopatrení alebo obstarávanie tovaru dôležitého počas krízy v rámci aktu o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti, systém rescEU alebo platforma pre agregáciu dopytu a spoločné obstarávanie surovín s cieľom optimalizovať získavanie zdrojov. Okrem toho zreviduje rámec verejného obstarávania, ako bolo oznámené v Stratégii únie pripravenosti.

2. VÝHĽAD, PREDVÍDANIE A STRATEGICKÉ PLÁNOVANIE

Výhľad a predvídanie v záujme včasného identifikovania hrozieb (a príležitostí na vytváranie zásob) sú kľúčové pre efektívne plánovanie požiadaviek na dodávky a tvorbu zásob základného tovaru. Okrem toho je potrebné strategické plánovanie na určenie najvhodnejších, časovo relevantných a nákladovo efektívnych opatrení na zabezpečenie dostupnosti a pripravenosti základného tovaru v prípade krízy alebo konfliktu. Právne rámce EÚ sú v tejto súvislosti naďalej roztrieštené ⁽¹¹⁾ a postupy v jednotlivých členských štátoch sa líšia. V niektorých oblastiach, ako je bezpečnosť podmorských káblov a energetických sietí na pevnine, vesmír, obrana, agropotravinové výrobky a základné poľnohospodárske vstupy, zdravotná starostlivosť a chemikálie na úpravu vody, by sa mala riešiť absencia opatrení na úrovni EÚ na zabezpečenie dodávok a odolnosti.

⁽¹⁰⁾ Alebo vychádzať zo zoznamov, ktoré môžu byť vypracované v rámci príslušných mechanizmov, ako je napríklad akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti, a dopĺňať ich.

⁽¹¹⁾ Niektoré existujúce alebo navrhované právne rámce EÚ zahŕňajú opatrenia na zabezpečenie dostupnosti konkrétneho základného tovaru, ako sú plyn a ropa, prostriedky zdravotníckych protiopatrení, kritické lieky, suroviny, kapacity civilnej ochrany, polovodiče, vakcíny pre zvieratá a eurobankovky. Tieto opatrenia však majú často obmedzený rozsah. Akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti má širšie zameranie a umožňuje identifikovať tovar dôležitý počas krízy, ak sa v rámci neho aktivuje režim obozretného dohľadu alebo v režim núdzovej situácie.

V rámci Stratégie únie pripravenosti vykoná EÚ **komplexné posúdenie rizík a hrozieb**. Poskytne hlbšie poznatky o scenároch kríz a konfliktov a zvýši povedomie o medzisektorových a cezhraničných rizikách pre kľúčové spoločenské funkcie. Mala by sa tým podporiť **výmena informácií o posúdení rizík, plánovaní a identifikácii nedostatkov v oblasti základného tovaru a príležitostí dodávok s členskými štátmi** a v konečnom dôsledku uľahčiť spoločné chápanie kritických potrieb. Príkladom súčasných osvedčených postupov v tejto oblasti je rada zriadená na základe aktu o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti a Európsky mechanizmus pripravenosti a reakcie na krízu potravinovej bezpečnosti (EFSCM).

Okrem toho by sa na úrovni EÚ mali spojiť a pravidelne aktualizovať poznatky z existujúcich **posudzovaní rizík a hrozieb** ⁽¹²⁾ a systémov **monitorovania dodávateľských reťazcov** ⁽¹³⁾, pričom by sa mali integrovať výhľadové štúdie o dlhodobom vývoji bezpečnosti dodávok ⁽¹⁴⁾. Automatizované monitorovacie systémy v reálnom čase, prípadne s podporou umelej inteligencie, by mohli účinnejšie predvídať a sledovať narušenia na trhu ⁽¹⁵⁾. Lepšou koordináciou rôznych nástrojov sa **zlepší medzisektorové a cezhraničné povedomie o rizikách a nedostatku základného tovaru** a zabráni sa zdvojovaniu úsilia.

Táto lepšia koordinácia zahŕňa zohľadnenie zásady **solidarity EÚ v plánovacích opatreniach**, ako je podpora zo strany jedného členského štátu pre druhý alebo zo strategických zásob EÚ, s cieľom predísť nedostatku dodávok alebo narušeniu dodávateľských reťazcov s vysokými nákladmi a vážnymi dôsledkami alebo takto nedostatok alebo narušenie prekonať a uľahčiť prípadný presun zo zásob v jednej krajine do druhej krajiny v EÚ.

⁽¹²⁾ Povinné pravidelné posudzovanie rizík: smernica (EÚ) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektov, smernica (EÚ) 2020/2184 o pitnej vode; správy o panoráme hrozieb: [\(ENISA\)](#) každoročné správy o panoráme kybernetických hrozieb a dvojročné správy o stave kybernetickej bezpečnosti; posúdenie zraniteľnosti dodávateľského reťazca kritických liekov v návrhu Komisie na revíziu farmaceutických právnych predpisov [COM(2023) 193 final]; cielené štúdie o zraniteľnostiach dodávateľských reťazcov: [Posúdenie zraniteľnosti dodávateľských reťazcov prvej tranže kritických liekov](#), HERA 2024; [Riziká a zraniteľnosti v dodávateľskom reťazci potravín v EÚ](#), JRC 2023; platformy na pravidelné posudzovanie a analýzu: [Stredisko EÚ pre monitorovanie kritických technológií](#); *ad hoc* trhové štúdie dopytu a ponuky: [Štúdia o bezpečnostnom trhu EÚ](#), 2022; ďalšie príslušné posúdenia rizík: [Európske posúdenie klimatických rizík](#), Európska environmentálna agentúra, 2024; [Posúdenie rizík pre oblasti kritických technológií](#) v kontexte stratégie hospodárskej bezpečnosti.

⁽¹³⁾ Príkladom takéhoto monitorovania je [systém vydávania varovaní týkajúcich sa dodávateľského reťazca \(SCAN\)](#), nástroj na monitorovanie takmer v reálnom čase, ktorý sa používa pre kľúčové suroviny v zelených technológiách a v niektorých dodávateľských reťazcoch polovodičov; [prehľady ukazovateľov EÚ v oblasti dodávok potravín a ich bezpečnosti](#); súhrnné údaje o zásobách ropy a/alebo ropných výrobkov podľa smernice EÚ o zásobách ropy; monitorovanie nízko obohateného uránu s vysokou koncentráciou a rádioizotopov na lekárske účely zo strany [Zásobovacej agentúry Euratomu](#); [Európska platforma na monitorovanie nedostatku liekov](#), ktorá monitoruje dostupnosť humánných liekov, ich ponuku a dopyt po nich v určitých situáciách; [systém colného dohľadu EÚ](#), ktorým sa monitoruje pohyb základného tovaru do EÚ a z EÚ a poskytuje sa ochrana pred podvodmi a nezákonným obchodom so základným tovarom.

⁽¹⁴⁾ [Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU](#) (Analýza dodávateľských reťazcov a prognóza dopytu po materiáloch v strategických technológiách a sektoroch v EÚ) – výhľadová štúdia, Európska komisia, 2023.

⁽¹⁵⁾ Návrh na [reformy colného systému EÚ](#), najmä Colného dátového centra EÚ, je relevantný a jeho cieľom je zlepšiť riadenie rizík prostredníctvom zdieľania a analýzy údajov v reálnom čase vo všetkých členských štátoch s cieľom zabezpečiť lepšiu ochranu pred podvodmi a nezákonným obchodom, ako aj zhromažďovanie a analýzu relevantných informácií o základnom tovare.

Členské štáty by mali diskutovať o **cieľovom rozsahu** zásob (na základe uvedených posudzovaní rizík, aby sa určili oblasti, na ktoré sa treba zamerať) a o **primeraných minimálnych úrovniach zásob** za konkrétnych okolností v rôznych sektoroch, a to aj preto, aby sa zabránilo plytvaniu v dôsledku nadmerného vytvárania zásob. Spoločný prístup k stanoveniu objemov základného tovaru a potrieb povedie k porovnateľnej úrovni materiálnej pripravenosti v celej EÚ, pričom sa ním posilní celková pripravenosť a odolnosť, solidarita a účinná spolupráca a zabráni sa narušeniu normálneho fungovania a udržateľnosti vnútorného trhu.

Keďže vytváranie zásob je nákladné a môže spôsobiť nerovnováhu na trhu, členské štáty a EÚ **by mali** vo svojom plánovacom procese **posúdiť rôzne spôsoby zabezpečenia dostupnosti základného tovaru** a posúdiť príslušnú metodiku vytvárania zásob. Malo by to zahŕňať: potenciálny vplyv rizika na kľúčovú spoločenskú funkciu; časovú kritickosť reakcie; prekrývanie nástrojov a redundanciu. V kontexte rastúceho geopolitického napätia je potrebné zohľadniť aj zlyhania trhu, dostupnosť výrobných a recyklačných kapacít a závislosť EÚ od iných krajín.

Vytváranie zásob alebo iné opatrenia v oblasti materiálnej pripravenosti by mali byť navrhnuté tak, aby sa minimalizovali narušenia trhu a zabránilo sa nepriaznivým účinkom bežnej dynamiky ponuky a dopytu. Existuje viacero spôsobov, ako zvýšiť pružnosť a odolnosť dodávateľských reťazcov, ako je napríklad získavanie skúseností z najlepších postupov v členských štátoch a krajinách mimo EÚ, investovanie do výskumu a inovácií, zvyšovanie sebestačnosti EÚ a jej členských štátov, zvyšovanie účinnosti a obehovosti materiálov, v prípade ktorých existuje riziko, a hľadanie alternatív. Malo by sa zväžiť aj uzavretie dohôd so súkromným sektorom ⁽¹⁶⁾ o dodávkach základného tovaru v krátkej lehote v núdzových situáciách.

Kľúčové opatrenia:

- Komisia **zmapuje sektorové mechanizmy monitorovania dodávateľských reťazcov** a zahrnie **riziká bezpečnosti dodávok a posúdenia zraniteľnosti dodávateľských reťazcov** do plánovaného komplexného posúdenia rizík a hrozieb na úrovni EÚ (kľúčové opatrenie v rámci Stratégie únie pripravenosti). Budúce centrum EÚ pre krízovú koordináciu bude predvídať a monitorovať riziká spojené s medzisektorovými krízami.

3. ODSTRÁNENIE NEDOSTATKOV PROSTREDNÍCTVOM STRATEGICKÉHO VYTVÁRANIA ZÁSOB EÚ

Pandémiou ochorenia COVID-19 sa ukázalo, že národné systémy, aj keď sú dobre koordinované, môžu rýchlo stratiť schopnosť poskytovať základný tovar. Na riešenie rozsiahleho a súbežného nedostatku vo všetkých členských štátoch vrátane najvzdialenejších regiónov boli potrebné ďalšie opatrenia na úrovni EÚ. Podobné komplexné krízy, v ktorých všetky krajiny čelia rovnakému nedostatku v rovnakom čase, sa budú v budúcnosti

⁽¹⁶⁾ Pozri aj kapitolu 6 Podpora verejno-súkromnej spolupráce.

pravdepodobne vyskytovať čoraz častejšie; preto je potrebné ďalej **rozvíjať tvorbu strategických zásob na úrovni EÚ**. Prístup na úrovni EÚ bol doteraz sektorový a obmedzený.

Prostredníctvom mechanizmu UCPM sa napríklad udržiavajú strategické rezervy na úrovni EÚ v rámci iniciatívy rescEU na rýchle nasadenie v núdzových situáciách vrátane reakcie na katastrofy a zdravotníckych protipatrení. V rámci európskej kapacity humanitárnej reakcie (ReliefEU) sa uchováva celosvetové zásoby humanitárnych potrieb. V súvislosti so zdravím zvierat Komisia vedie núdzové banky s antigénmi a vakcínami pre cezhraničné choroby. Európska námorná bezpečnostná agentúra má pohotovostné plavidlá na reakciu na únik ropy. Európska centrálna banka spravuje strategickú rezervu bankoviek. Ďalšími príkladmi celoeurópskeho prístupu k vytváraniu zásob v oblasti energetiky je plán REPowerEU, ktorým sa stanovuje koordinované, bezpečné a postupné ukončenie dovozu plynu, ropy a jadrovej energie z Ruska, ako aj vytváranie zásob kľúčových komponentov na zabezpečenie rýchlej obnovy po výpadkoch prenosu a distribúcie energie.

Spomedzi týchto mechanizmov vytvárania zásob na úrovni EÚ je **rescEU** jedným z najväčších medziodvetvových a najvšestrannejších systémov. Je jadrom opatrení EÚ na vytváranie núdzových zásob, a to v situácii, keď opatrenia na vytváranie zásob na úrovni EÚ existujú v obmedzených sektoroch.

V budúcnosti by EÚ mala **zachovať a rozšíriť svoje strategické rezervy EÚ** na základe modelu rescEU (viac informácií o konsolidácii existujúcej rezervy rescEU a o možných budúcich postupoch nájdete v prílohe 2). Komisia posúdi vhodnosť rozšírenia strategických rezerv na ďalšie druhy kapacít, v prípade ktorých sa zistia nedostatky.

Táto analýza by sa mala spojiť s ďalšími **analýzami a postupmi na identifikáciu nedostatkov zo sektorov, ktoré nie sú tradične spojené s civilnou ochranou**, napríklad zo sektorov, ktoré sú uvedené v nedávnej európskej stratégii pre odolnosť v oblasti vody a Akčnom pláne EÚ na zaistenie bezpečnosti káblov. Napríklad funkčné moduly na opravu káblov by mohli byť súčasťou stratégie EÚ pre vytváranie zásob na zabezpečenie rýchlej obnovy po narušení energetických alebo optických káblov. V prípade niektorých tovarov, ako sú napríklad vzácne zeminy a permanentné magnety, môžu núdzové zásoby predstavovať aj vyrovnávací mechanizmus v čase, kým sa narušené dodávateľské reťazce prispôbia novej realite.

Zváža sa aj **posilnená spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom** a inovatívnejšie riešenia, ako sú virtuálne zásoby a zásoby založené na dodávateľoch. Komisia napríklad v roku 2026 zriadi **centrum EÚ pre kritické suroviny**, ktoré bude spoločne nakupovať suroviny v mene zainteresovaných spoločností a v spolupráci s členskými štátmi. Medzi potenciálnymi ďalšími úlohami sa uvádza monitorovanie dodávateľských reťazcov a koordinácia strategických zásob ⁽¹⁷⁾.

Komisia bude aj naďalej zabezpečovať dodržiavanie **účinných postupov riadenia zásob**, ktoré sú osobitne prispôbené typu a povahe rezervy. Účinné postupy riadenia zásob nie sú len o moderných technológiách alebo systémoch, ale aj o dostupnosti kvalifikovaných odborníkov,

⁽¹⁷⁾ [Dohoda o čistom priemysle](#): spoločný plán konkurencieschopnosti a dekarbonizácie [COM(2025) 85 final]. Každý takýto spoločný nákup sa uskutoční v súlade s pravidlami EÚ v oblasti hospodárskej súťaže.

ktorí navrhujú a riadia zásoby, najmä pri reakcii na prírodné katastrofy a núdzové situácie. Uľahčenie odbornej prípravy a rozvoja pracovníkov v tejto oblasti je kľúčovým prvkom neustáleho zlepšovania a účinnosti.

Efektívne riadenie zásob zahŕňa aj postupy rotácie a dopĺňania tovaru a využívanie darovania v prípade položiek, ktorým sa blíži dátum expirácie. Zahŕňa aj posúdenie možnosti vytvorenia virtuálnych zásob a uzavretia dohôd s prevádzkovateľmi zo súkromného sektora o poskytovaní špecifického tovaru v čase krízy. V tejto súvislosti sa Komisia bude zaoberať aj vrátením tovaru, ktorý sa môže po prvom nasadení opätovne použiť, aby sa maximalizovala pridaná hodnota prostriedkov systému rescEU.

Pri realizácii tejto stratégie by sa mali zohľadniť aj špecifické výzvy v oblasti vytvárania zásob a dodávok v prípade výrobkov, ktoré možno skladovať len krátky čas, ako sú napríklad rádioizotopy na lekárske účely a zdrojové materiály na ich výrobu.

Kľúčové opatrenia:

- Komisia **posilní systém rescEU** ako rezervu kapacít reakcie na úrovni EÚ. Po konzultácii s členskými štátmi a na základe posúdenia nedostatkov, v ktorom sa zohľadňuje aj potenciál na zníženie zraniteľnosti prostredníctvom optimalizácie využívania zdrojov a nožnej substitúcie (pozri prílohu 2), sa rozšíri na ďalšie kapacity.
- Komisia **zabezpečí doplnenie zásob v systéme rescEU po ich nasadení** a bude presadzovať proaktívny prístup k budovaniu kapacít systému rescEU.
- Komisia sa bude usilovať o konsolidáciu existujúcich nástrojov na **usmerňovanie materiálnej pomoci súkromného sektora v rámci systému rescEU**, a to na účely pripravenosti aj reakcie, ako doplnok strategických zásob EÚ.

4. POSILNENIE ROBUSTNEJ A INTEROPERABILNEJ DOPRAVNEJ A LOGISTICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Zabezpečenie dostupnosti základného tovaru v čase krízy naprieč sektormi a hranicami závisí od spoľahlivej a interoperabilnej infraštruktúry v oblasti dopravy, logistiky a vytvárania zásob. Týka sa to celého cyklu vytvárania zásob, od riadenia dodávateľských reťazcov až po nasadzovanie, a zahŕňa všetky strany – členské štáty, Komisiu, ozbrojené sily a súkromný sektor. Narušenie logistických reťazcov môže vážne ovplyvniť reakciu na krízy na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ.

EÚ by mala posilniť spoluprácu a koordináciu s cieľom vytvoriť **adaptabilné politiky a regulačné rámce pre cezhraničný pohyb v čase krízy** a narušenia. Patrí sem zjednodušenie postupov pri cezhraničnom pohybe a pridelovaní zdrojov a zabezpečenie cielenej flexibility dopravných predpisov ⁽¹⁸⁾. Tento prístup by sa mal zväžiť v kontexte prebiehajúcej

⁽¹⁸⁾ Napríklad počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19 bolo cieľom iniciatívy zelených jazdných pruhov zabezpečiť, aby prekročenie hranice vrátane kontrol a prehliadok pracovníkov v doprave netrvalo dlhšie ako 15 minút. V reakcii na ruskú blokádu tovaru smerujúceho na Ukrajinu a z Ukrajiny cez čiernomorské prístavy Komisia zaviedla akčný plán na vytvorenie koridorov solidarity, ktorý pomáha Ukrajine pri vývoze a dovoze tovaru prostredníctvom alternatívnych logistických trás po železnici, cestách a vnútrozemských vodných cestách. Počas uvedených kríz umožnil systém riadenia colných rizík (CRMS2) zahŕňajúci výmenu informácií

a nadchádzajúcej práce v oblasti vojenskej mobility, kde je uľahčenie bezproblémovej cezhraničnej prepravy vojenského vybavenia a personálu v rámci celej EÚ, najmä v čase krízy a narušenia, kľúčové pre zvýšenie pripravenosti, schopnosti reakcie a dôveryhodnej odstrašujúcej pozície EÚ.

Okrem toho by EÚ mala zabezpečiť, aby jej **infraštruktúra v oblasti vytvárania zásob** bola odolná, bezpečná a **prístupná**. **Výmena informácií o potrebách** a podľa možnosti aj **o miestach, kde sa zásoby nachádzajú**, je kľúčom k zodpovedajúcemu rozvoju dopravnej siete. Vytváranie zásob môže takisto pomôcť zabezpečiť **dostupnosť tovaru potrebného na zachovanie odolných kritických dopravných subjektov**, zabezpečiť kontinuitu činností a zachovať kľúčové dopravné a logistické funkcie.

Napokon, interoperabilné civilné a vojenské dopravné a logistické systémy sú nevyhnutné na zabezpečenie rýchleho presunu personálu, vybavenia a zásob v rámci EÚ počas kríz a konfliktov. V prípade investícií do kritickej dopravnej infraštruktúry a prostriedkov by sa mal využívať ich **potenciál dvojakého použitia**. Plánovanie civilných miest na uskladnenie zásob by sa malo lepšie koordinovať s prebiehajúcou prácou na úrovni EÚ v oblasti **vojenskej mobility**, a najmä s pripravovaným balíkom opatrení v oblasti vojenskej mobility. Pri každom posudzovaní rizík v súvislosti s vytváraním zásob by sa mali **identifikovať úzke miesta v rámci strategických prepravných trás a uzlov a malo by sa im predchádzať**.

Kľúčové opatrenia:

- Komisia uľahčí **spoluprácu medzi sieťou národných kontaktných miest pre dopravu**, ktorej cieľom je zlepšiť koordináciu v sektore dopravy, a **sieťou EÚ pre vytváranie zásob**.
- Na základe existujúcich procesov bude Komisia spolu s príslušnými agentúrami a ďalšími zainteresovanými stranami pracovať na podpore **pripravenosti na krízy** v súlade s pohotovostným plánom EÚ pre dopravu ⁽¹⁹⁾.
- Komisia a Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) sa budú spolu s členskými štátmi snažiť lepšie zosúladiť **miesta na uskladnenie zásob s vojenskou mobilitou EÚ**, pričom budú náležite zohľadňovať príslušné bezpečnostné aspekty. Budú podporovať aj investície do dopravnej infraštruktúry a dopravných prostriedkov s potenciálom dvojakého použitia.

5. ZLEPŠENIE CIVILNO-VOJENSKEJ SPOLUPRÁCE

V mnohých krízových scenároch, ako sú napríklad extrémne výkyvy počasia, si civilné orgány vyžadujú vojenskú podporu. Naopak, prístup k materiálnej pripravenosti EÚ zohľadňujúci všetky riziká zahŕňa prípravu na rozsiahle krízy a konflikty, pri ktorých je nevyhnutná civilno-vojenská spolupráca. Účinný boj proti všetkým formám útokov vrátane hybridných hrozieb a ozbrojenej agresie a zvládanie ich následkov významne závisí od civilných kapacít a zdrojov.

o colných rizikách rýchlejšie a presnejšie posúdenie rizík vďaka automatizácii a výmene spravodajských informácií. To umožnilo colným orgánom rýchlo identifikovať vysokorizikové zásielky a zároveň urýchliť colné vybavenie kritického tovaru.

⁽¹⁹⁾ Pohotovostný plán pre dopravu [COM(2022) 211 final].

Pri rozvíjaní a udržiavaní svojej materiálnej pripravenosti, logistickej spôsobilosti a odolnosti sa ozbrojené sily spoliehajú na fungovanie širších spoločenských systémov.

Napríklad v stratégii pre prostriedky zdravotníckych protiopatrení sa zdôrazňuje, že prostriedky zdravotníckych protiopatrení potrebné na civilné použitie v nemocniciach alebo na vojenské použitie na frontovej línii sú často rovnaké. **Zlepšením civilno-vojenskej spolupráce v oblasti prostriedkov zdravotníckych protiopatrení** sa posilňuje pripravenosť spoločnosti a vojenská pripravenosť na núdzové situácie a zvyšuje sa kapacita v oblasti výroby a nasadzovania.

Súčasný návrh Komisie, pokiaľ ide o Program pre európsky obranný priemysel (EDIP), obsahuje hlavné návrhy týkajúce sa činností v oblasti vytvárania vojenských zásob, ako aj nové prvky týkajúce sa **civilno-vojenskej spolupráce v oblasti materiálnej pripravenosti**. Zdôrazňuje sa v ňom potreba režimu EÚ pre bezpečnosť dodávok pre obranný priemysel, ktorý by mal EÚ a členským štátom umožniť predvídať a riešiť dôsledky kríz v dodávkach prostredníctvom rôznych opatrení, ako je napríklad **prispôsobenie civilných výrobkov a vytváranie strategických zásob**. Po nadobudnutí účinnosti by EDIP poskytol rámec na ďalšie posilnenie spolupráce v oblasti vytvárania vojenských zásob, napríklad prostredníctvom finančnej podpory pre činnosti členských štátov v oblasti vytvárania zásob na účely obrany. Existuje jasný potenciál na zvýšenie **interoperability, vzájomnej zameniteľnosti a komplementárnosti civilných a obranných prostriedkov, tovaru s dvojakým použitím a/alebo spoločných zásob** a to podľa potreby pre oba sektory, vrátane infraštruktúry s dvojakým použitím na účely vesmírnej komunikácie, navigácie a pozorovania.

Zároveň existuje priestor na **posilnenie spolupráce a koordinácie medzi civilnými a vojenskými zainteresovanými stranami v oblasti materiálnej pripravenosti** vrátane podobne zmýšľajúcich partnerov, najmä NATO. Medzi relevantné oblasti zvýšenej spolupráce a koordinácie môže patriť **bezpečnosť dodávok a zásob, energetická bezpečnosť a zabezpečenie dostupnosti vody, prostriedky zdravotníckych protiopatrení a strategické riadenie zdrojov**.

Kľúčové opatrenia:

- Komisia bude spolu s ESVČ uľahčovať **diskusie v rámci siete EÚ pre vytváranie zásob s cieľom vymieňať si najlepšie postupy v oblasti civilno-vojenskej spolupráce**, najmä s cieľom preskúmať, ako by sa v prípade civilných zásob mohli zohľadňovať vojenské požiadavky a potreby.
- Komisia spolu s ESVČ **rozšíri existujúcu spoluprácu pracovníkov s NATO**, najmä prostredníctvom štruktúrovaného dialógu o odolnosti, s cieľom riešiť materiálnu pripravenosť a vytváranie zásob.

6. PODPORA CIVILNO-VOJENSKEJ SPOLUPRÁCE

Podniky každý deň získavajú, vyrábajú, skladujú a distribuujú základný tovar a spravujú kritickú infraštruktúru. Sú však čoraz viac vystavené rizikám a hrozbám, ktoré môžu ovplyvniť ich dodávateľské reťazce a bežnú prevádzku. V krízových situáciách by tieto narušenia mohli predstavovať vážne riziká pre spoločnosť. Okrem toho súkromný sektor disponuje významnými odbornými znalosťami v oblasti materiálnej pripravenosti, ako sa uznáva

v Európskej stratégii hospodárskej bezpečnosti. Kľúčom k zvýšeniu efektívnosti je zapojenie podnikov do všetkých fáz vytvárania zásob – predvídanie, riadenie dodávateľských reťazcov, výrobné kapacity, nákup, riadenie zásob a nasadzovanie. Na úrovni EÚ už existujú rôzne rámce uľahčujúce civilno-vojenskú spoluprácu v tejto oblasti ⁽²⁰⁾, **ale komplexnejší medzisektorový a celoeurópsky prístup** pomôže tieto existujúce iniciatívy koordinovať a doplniť.

Osobitná skupina pre pripravenosť verejného a súkromného sektora, ktorá sa má zriadiť v rámci Stratégie únie pripravenosti, účinne osloví príslušných zástupcov podnikov s cieľom vytvoriť pružnejšiu formu pripravenosti, v rámci ktorej možno riešiť alebo predvídať úzke miesta alebo riziká v dodávateľskom reťazci a v prípade potreby podporiť vytváranie zásob a núdzovú výrobu. Osobitná skupina pre pripravenosť verejného a súkromného sektora by mala poskytnúť relevantné podklady siete EÚ pre vytváranie zásob.

Spoluprácou v rámci osobitnej skupiny pre pripravenosť verejného a súkromného sektora možno uľahčiť **mapovanie kľúčových európskych spoločností zapojených do materiálnej pripravenosti** na základe jasných kritérií. Spoluprácou by sa mala podporovať aj výmena najlepších postupov na podporu **úsilia členských štátov a spoločností o zvýšenie odolnosti** voči vnútorným a vonkajším otrasom v oblasti opatrení na vytváranie zásob, a to v súlade s pravidlami a zásadami hospodárskej súťaže a jednotného trhu, ako aj s potenciálnymi budúcimi minimálnymi požiadavkami na pripravenosť, ako sa predpokladá v Stratégii únie pripravenosti.

Okrem toho by EÚ mala uľahčiť spoluprácu medzi EÚ, členskými štátmi a priemyslom pri **vytváraní nástrojov na výmenu informácií** o kritických dodávateľských reťazcoch a vytváraní zásob na základe existujúcich sektorových rámcov a v plnom súlade s právom EÚ v oblasti hospodárskej súťaže.

Okrem toho je potrebný model EÚ pre proaktívny dialóg medzi verejným a súkromným sektorom, aby sa **zabezpečila kontinuita činností počas kríz**. Prínosom by mohlo byť vypracovanie postupov na poskytovanie základného tovaru v núdzových situáciách, pre spoločné činnosti vytvárania zásob a pre krízové partnerstvá s logistickými spoločnosťami. Pri podpore **rozvoja inovatívneho riadenia zásob** vrátane virtuálnych zásob by sa mali využívať odborné znalosti súkromného sektora.

Členské štáty zaviedli úspešné **modely na stimulovanie spolupráce so súkromným sektorom** pri tvorbe strategických zásob s cieľom **kompenzovať dodatočné náklady spojené s vytváraním zásob**, napríklad daňové stimuly a systémy záruk. Tieto modely by sa mali ďalej skúmať v spolupráci so súkromným sektorom a mali by sa spoločne využívať medzi členskými štátmi.

⁽²⁰⁾ Európsky mechanizmus pripravenosti a reakcie na krízu potravinovej bezpečnosti (EFSCM), smernice NIS2 a smernica o odolnosti kritických subjektov (CER) [smernica (EÚ) 2022/2555, resp. smernica (EÚ) 2022/2557], UCPM, európsky akt o kritických surovinách, smernica o čistení komunálnych odpadových vôd, akt o kritických liekoch, európska stratégia pre odolnosť v oblasti vody a stratégia pre prostriedky zdravotníckych protiopatrení. V niektorých oblastiach môžu byť povinné žiadosti o informácie v núdzových situáciách adresované súkromným prevádzkovateľom (napr. akt o čipoch, EDIP, akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti, nariadenie o rámci pre núdzové situácie pre prostriedky zdravotníckych protiopatrení).

Kľúčové opatrenia:

- **Sieť EÚ pre vytváranie zásob bude mapovať a identifikovať najlepšie postupy, nové riešenia a stimuly**, vďaka čomu bude pre spoločnosti atraktívne, aby prispievali k zvyšovaniu odolnosti a dodávkam základného tovaru. Spojí sa to s úvahami o strategickú autonómii.
- V rámci **špecializovaného pracovného okruhu osobitnej skupiny pre pripravenosť verejného a súkromného sektora**, ktorá sa predpokladá v rámci Stratégie únie pripravenosti, sa bude diskutovať o kritériách, ktoré sa majú použiť pri mapovaní kľúčových európskych spoločností zapojených do výroby základného tovaru, a uľahčí sa výmena najlepších postupov pri zabezpečovaní základného tovaru počas kríz, ktoré sa vzťahujú na bezpečnosť dodávateľských reťazcov, účinnosť a obehovosť zdrojov, interoperabilitu, inovatívne modely vytvárania zásob, riadenie vytvárania zásob, zabezpečenie rotácie zásob a nasadzovanie zásob.

7. PODPORA SPOLUPRÁCE V OBLASTI VONKAJŠEJ ČINNOSTI A MEDZINÁRODNÝCH PARTNERSTIEV

V dnešnom prepojenom svete sa na zabezpečenie prístupu k základnému tovaru počas kríz využívajú globálne dodávateľské reťazce. Bezpečnosť a odolnosť EÚ a jej susedstva sú úzko prepojené a predstavujú faktor stability. Podporovaním medzinárodných partnerstiev, výmenou osvedčených postupov a využívaním svojich nástrojov vonkajšej politiky môže EÚ zvýšiť svoju materiálnu pripravenosť.

EÚ by mala ďalej posilňovať **spoluprácu v oblasti materiálnej pripravenosti so susednými krajinami**, pričom by mala vychádzať z existujúcej spolupráce, napríklad s účastníckymi štátmi mechanizmu UCPM⁽²¹⁾ alebo s partnerskými krajinami v rámci systému Európskeho spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie (ECURIE)⁽²²⁾. Pripravovaným Novým paktom pre Stredozemie sa ponúknú ďalšie príležitosti v prípade krajín v oblasti Stredozemného mora a na Blízkom východe a nedávno spustenou stratégiou EÚ pre čiernomorský región⁽²³⁾ sa zvýši pripravenosť Európy zlepšením dopravných, energetických a digitálnych prepojení. Na vytvorenie vzájomnej odolnosti je nevyhnutné financovanie z nástrojov, ako je Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI – Globálna Európa) alebo nástroj predvstupovej pomoci III. Okrem toho by sa EÚ mala konkrétne poučiť zo skúseností Ukrajiny pri zabezpečovaní dodávok základného tovaru počas ozbrojeného konfliktu. Ďalej by EÚ mala systematickejšie zapájať Ukrajinu do svojho úsilia v oblasti vytvárania zásob, a to aj v rámci európskych dodávateľských reťazcov, a to vzhľadom na skúsenosti Ukrajiny.

⁽²¹⁾ Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Island, Moldavsko, Nórsko, Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko a Ukrajina.

⁽²²⁾ Rozhodnutie Rady zo 14. decembra 1987 o opatreniach Spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie a odporúčanie 2000/473/Euratom. Zmluvnými stranami sú všetky členské štáty EÚ, ako aj Čierna Hora, Nórsko, Severné Macedónsko, Srbsko a Švajčiarsko.

⁽²³⁾ JOIN(2025) 135 final – Strategický prístup Európskej únie k čiernomorskému regiónu.

V záujme zmiernenia zraniteľností dodávateľských reťazcov a posilnenia strategickkej autonómie by EÚ mala posilniť existujúce strategické medzinárodné dvojstranné dohody a aliancie a podľa potreby ďalej rozvíjať alebo vytvárať prispôsobené, vzájomne výhodné **partnerstvá s krajinami mimo EÚ** v sektoroch, ako sú energetika, zdravotníctvo, voda, obrana a suroviny, a zároveň prispievať k udržateľnému rozvoju. V prípade potreby by sa mali využiť vzájomne výhodné partnerstvá v rámci **stratégie Global Gateway**. Okrem toho by sa mali využívať nástroje, ako sú dohody o voľnom obchode, partnerstvá pre čistý obchod a investície, strategické partnerstvá v oblasti surovín alebo v budúcnosti strategické partnerstvá v oblasti kritických liekov a digitálne partnerstvá.

EÚ by mala ďalej zintenzívniť **spoluprácu s medzinárodnými organizáciami a na multilaterálnych fórach**. Za zmienku stojí napríklad účasť EÚ v Medzinárodnej agentúre pre energiu (IEA), najmä v programe pre bezpečnosť kritických nerastných surovín, a partnerstvo EÚ s Japonskou organizáciou pre kovy a energetickú bezpečnosť (JOGMEC) v súvislosti so sledovaním kritických surovín, ako aj zapojenie do Gavi, Aliancie pre vakcíny v sektore zdravotníctva, pokiaľ ide o vytváranie zásob vakcín vo svete.

EÚ by takisto mala využívať **vonkajšie hospodárske politiky a politiky spolupráce na podporu príslušnej dopravnej, logistickej a digitálnej infraštruktúry**. Pre bezpečnosť dodávok je nevyhnutný aj otvorený a bezpečný prístup ku globálnym spoločným zdrojom a strategickým oblastiam, ako sú námorné zásobovacie trasy a podmorské káble. Podmorský kábel MEDUSA, ktorý podporuje Európska komisia a program Global v rámci Európskej investičnej banky, zabezpečí vysokorychlostné pripojenie medzi severným a južným pobrežím Stredozemného mora a bude predĺžený do západnej Afriky. Okrem toho medzi vynikajúce príklady zamerania EÚ na vytváranie alternatívnych a udržateľných dopravných trás patrí Transkaspický dopravný koridor a 12 prioritných koridorov Global Gateway v Afrike. Navrhovaný hospodársky koridor India – Blízky východ – Európa (IMEC) bude mať potenciál posilniť prepojenie medzi kontinentmi.

EÚ by mala pri vypracúvaní svojich stratégií vytvárania zásob zabezpečiť, aby takéto opatrenia neohrozili globálnu potravinovú bezpečnosť. V tejto súvislosti sa bude EÚ naďalej zapájať do rámcov medzinárodnej spolupráce, ako je napríklad Informačný systém pre poľnohospodárske trhy (AMIS) v rámci iniciatívy G20, ktorou sa podporuje transparentnosť a koordináciu na svetových agropotravinárskych trhoch.

Napokon by EÚ mala zvýšiť synergie medzi vnútorným a vonkajším úsilím EÚ v oblasti vytvárania zásob, **humanitárnej pomoci a medzinárodných partnerstiev**. Súčasnú úvahu o strategických dodávateľských reťazcoch by mohli viesť k výraznému zvýšeniu účinnosti vzhľadom na súčasné dramatické medzery vo financovaní humanitárneho sektora a mohli by slúžiť ako príklad pre zvýšenie účinnosti v rámci EÚ. **Európska kapacita humanitárnej reakcie** slúži na preklopenie medzery medzi naliehavými potrebami v kríze postihnutých oblastiach a zdrojmi, ktoré majú k dispozícii európski partneri. Prispieva k pružnému a pohotovému systému, ktorý sa prispôsobuje bezprostredným katastrofám aj pretrvávajúcim humanitárnym výzvam a zabezpečuje, aby sa zdroje efektívne a účinne poskytovali tam, kde sú najviac potrebné.

Kľúčové opatrenia:

- Európska únia a členské štáty EÚ by mali **posilniť spoluprácu so susednými krajinami, podobne zmysľajúcimi partnerskými krajinami a medzinárodnými organizáciami** v oblasti pripravenosti na krízy, napríklad v oblasti núdzových zdravotných situácií.
- Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi na užšej koordinácii **zásob, skúmať možnosti spoločného obstarávania a spoločného skladovania** na celom svete v spolupráci a koordinácii s regionálnymi orgánmi v oblasti reakcie na katastrofy s cieľom uľahčiť rýchle a optimálne odosielanie humanitárnej pomoci.
- Komisia zlepší **synergie medzi vnútorným a vonkajším úsilím EÚ v oblasti vytvárania zásob.**

8. ZÁVER A ĎALŠIE KROKY

Posilnenie materiálnej pripravenosti a strategických zásob EÚ je kľúčovým prvkom na zvýšenie pripravenosti európskych spoločností na rastúce riziká a hrozby v dôsledku kríz. Stratégia EÚ pre vytváranie zásob predstavuje prvý krok smerom ku komplexnému a koordinovanému prístupu, v rámci ktorého sa v prípade potreby budú členské štáty podporovať spoločnými opatreniami na úrovni EÚ.

Materiálna pripravenosť si vyžaduje investície. Tieto náklady sú vyvážené ziskmi z hľadiska odolnosti, menšej miery narušení, nižších výdavkov na obnovu, zvýšenia dlhodobej konkurencieschopnosti a pravdepodobne nižších nákladov, pokiaľ ide o straty na životoch a živobytie. Zásada koncepcnej pripravenosti a bezpečnosti už v štádiu návrhu, ktorá je kľúčovým opatrením Stratégie únie pripravenosti, bude zohrávať významnú úlohu pri zabezpečovaní udržateľnej a dlhodobej finančnej podpory v záujme posilnenej materiálnej pripravenosti a udržiavania strategických rezerv. Komisia zváži význam materiálnej pripravenosti EÚ a udržiavania strategických zásob EÚ v návrhoch pre nasledujúci viacročný finančný rámec.

V budúcnosti bude Komisia spolupracovať s členskými štátmi, ESVČ, Európskym parlamentom a zainteresovanými stranami s cieľom prediskutovať a realizovať počiatočné opatrenia stanovené v tejto stratégii. Sieť EÚ pre vytváranie zásob a pracovné zamerania osobitnej skupiny pre pripravenosť umožnia prehĺbiť analýzu nedostatkov a potrieb, usmerniť vykonávanie opatrení a identifikovať ďalšie potreby činnosti. Zároveň sa budú stratégiou EÚ pre vytváranie zásob dopĺňať sektorové iniciatívy v oblasti pripravenosti. V roku 2026 Komisia zhodnotí vykonávanie tejto stratégie.

Kontinuálne vzdelávanie, výmena osvedčených postupov a inovácie budú hnacou silou spoľahlivej celoeurópskej politiky v oblasti materiálnej pripravenosti a vytvárania zásob.

Posilnením svojej materiálnej pripravenosti môže EÚ zabezpečiť dostupnosť a prístupnosť základného tovaru, čím sa zaistí nepretržité fungovanie dodávateľských reťazcov a kľúčových spoločenských funkcií a zvýši sa blahobyt a bezpečnosť občanov Únie.